

FORSVARSBYGG

Vurdering etter naturmangfoldloven for Ramnes skyte- og øvingsfelt

Grunnlagsdokument til søknad om revidert
tillatelse til virksomhet etter
forurensingsloven

Forsvarsbygg rapport 2022/MILJØ | 31. mars 2023

Vurdering etter naturmangfoldloven for Ramnes skyte- og øvingsfelt

Grunnlagsdokument til søknad om revidert tillatelse til virksomhet etter forurensingsloven

RAPPORTINFORMASJON

Oppdragsgiver	Eiendomsforvaltning
Kontaktperson	Are Vestli
Rapportnummer	[fyll inn rapportnummer]/2022/MILJØ

Forfatter(e)	Catrine Curle
Prosjektnummer	300061
Arkivnummer	2013/2522
Dato	31.03.2023
Sett inn det dere trenger	

KVALITETSSIKRET AV

31.03.2023, Gry Støvind Hoell, seniorrådgiver i miljøseksjonen

SØKEORD

1.1.1.1 Utslippstillatelse, tillatelse, forurensningsloven, naturmangfold, påvirkning, tungmetaller, avrenning,

Sammendrag

Rapporten gir informasjon om naturmangfoldet i Ramnes skyte- og øvingsfelt (SØF) og en vurdering av den omsøkte virksomhetens påvirkning på naturmangfoldet i forbindelse med søknad om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven. Vurderingen er en gjennomgang etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§8-12.

Ramnes har en historie som forsvarsverk tilbake til 1915. Under 2. verdenskrig ble det etablert flere baner for håndvåpen og krumbanevåpen. Sjøforsvaret har hatt tilhold her siden 1970-tallet og har hatt en gradvis oppgradering siden da. Fra 2002 har feltet gjennomgått en omfattende utvikling med nye skytebaner. Baneanleggene omfatter i dag 16 baner. Bruksomfanget fremover fokuserer primært på skytebanefasilitetene innenfor dagens arealer med faste anlegg.

Den forurensende virksomheten knyttet til Forsvarets aktivitet i skyte- og øvingsfelt vil generelt kunne omfatte støy, forurensning til grunn og vann samt søppel og skrot i terrenget fra øvingsvirksomhet. Det naturmiljøet som er sårbart for dette, er i hovedsak støy-/forstyrings sensitivt vilt og akvatiske organismer.

Det er registrert enkelte naturtyper og viltområder, men ingen av disse er utvalgte naturtyper eller prioriterte arter. Forsvarets forurensende virksomhet er kun en del av Forsvarets samlede aktivitet i feltet. I tillegg til grunnforurensning og støy er det infrastruktur som bidrar mest til Forsvarets totale belastning på naturmangfoldet i feltet. Den totale belastningen vurderes som moderat.

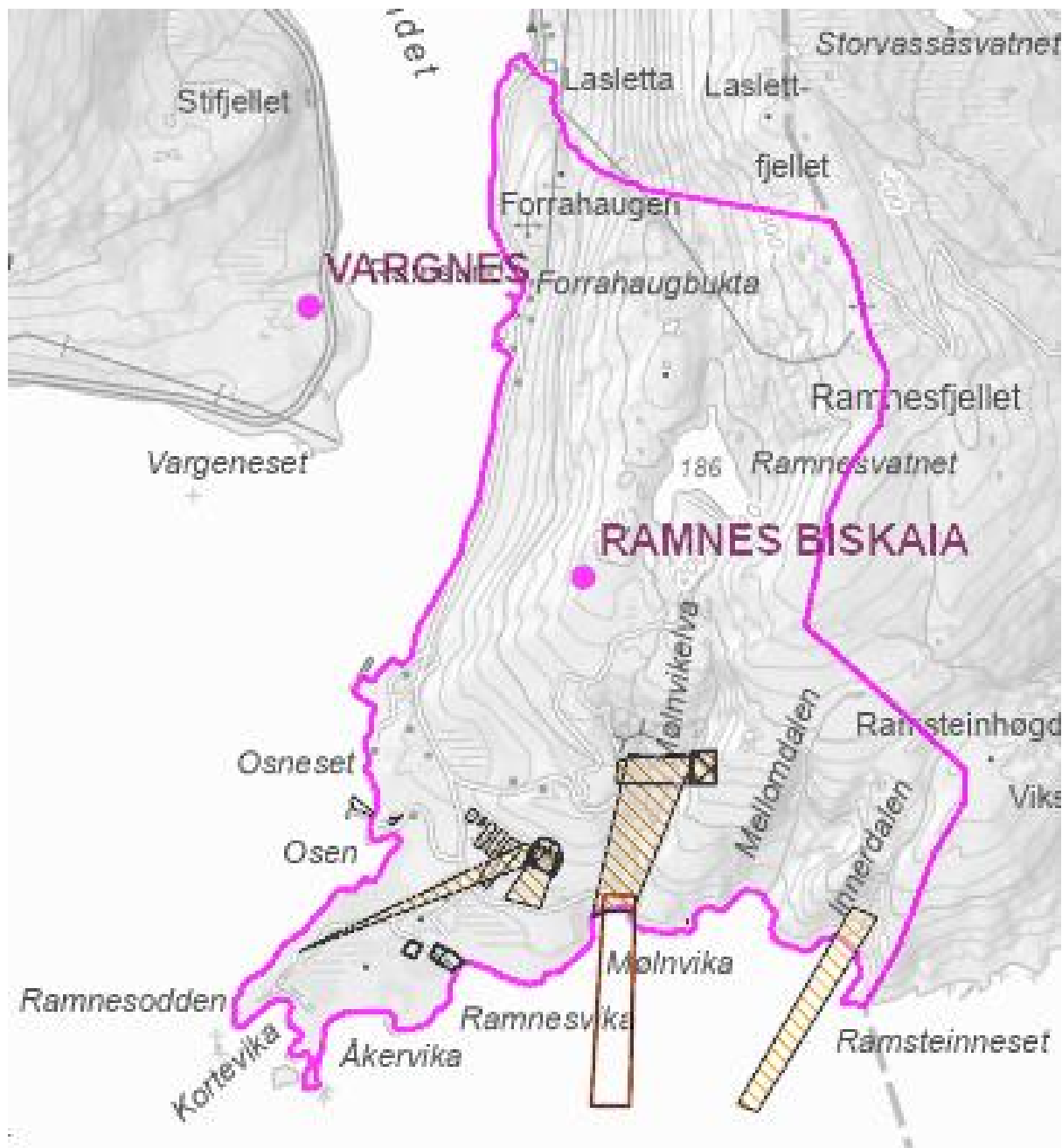
Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1 Bakgrunn	5
2 § 8 Kunnskapsgrunnlaget	7
2.1 Virksomheten i Ramnes SØF	7
2.1.1 Anlegg og bruk.....	7
2.1.2 Forurensende virksomhet	7
2.2 Kartleggingsstatus for natur i Ramnes SØF	8
2.3 Naturverdier.....	8
2.3.1 Geologi	8
2.3.2 Vegetasjon og naturtyper.....	8
2.3.3 Viltverdier.....	9
2.3.4 Vann- og fiskeforekomster	10
2.4 Påvirkning på biologisk mangfold fra omsøkt virksomhet.....	11
2.4.1 Forstyrrelse av vilt.....	11
2.4.2 Avrenning av metaller og miljøgifter til akvatiske miljøer	12
2.4.3 Kjøreskader og erosjon.....	13
2.4.4 Søppel og skrot fra øvingsvirksomhet.....	13
2.5 Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget	13
3 § 9 Føre-var-prinsippet	13
4 § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning	13
4.1 Annen militær aktivitet	14
4.2 Andre aktiviteter	14
4.3 Samlet belastning.....	14
5 Miljøoppfølging	16
6 Referanser	17

1 Bakgrunn

Denne rapporten gir informasjon om naturmangfoldet i Ramnes skyte- og øvingsfelt og en vurdering av den omsøkte virksomhetens påvirkning på naturmangfoldet. Hensikten er å gi Statsforvalteren et nødvendig grunnlag for å saksbehandle søknad om tillatelse til virksomhet for Ramnes skyte- og øvingsfelt etter naturmangfoldlovens (nml) kapittel II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk §§8-12.

Det er den omsøkte forurensende virksomheten som vurderes i denne rapporten. All øvrig aktivitet i feltet som henger sammen med denne virksomheten og som kan medføre fysiske endringer på naturmangfoldet, blir synliggjort under §10 «økosystemtilnærming og samlet belastning». Aktiviteter som for eksempel kjøring i sårbare områder, hogst og utbygging vurderes dermed ikke med tanke på avbøtende tiltak, men reguleres gjennom plan- og bygningsloven.

Figur 1 Ramnes Skyte- og øvingsfelt med inntegnete skytebaner.

2 § 8 Kunnskapsgrunnlaget

2.1 Virksomheten i Ramnes SØF

2.1.1 Anlegg og bruk

Området som Ramnes skyte- og øvingsfelt ligger i, har en historie som en del av et forsvarsverk for Ofotfjorden og Tjeldsundet helt tilbake til 1915. Skyte- og øvingsaktiviteten i området startet opp under 2.verdenskrig da tyskerne etablerte flere baner for handvåpen og krumbanevåpen på Ramnes.

Ramnes SØF er i dag primært et enbrukeranlegg for Sjøforsvaret som har hatt tilhold her siden 1970 tallet. Feltet har vært gjennom en gradvis oppgradering, og har siden 2002 sett en omfattende utvikling med nye skytebaner. Bruken av naturområdene i feltet er lett og den aktiviteten som foregår er i stor grad knyttet opp mot personell til fots og noe administrativ kjøring på etablerte veiakser samt skyteaktivitet på land og fra sjø mot land. Videre er feltet stengt for allmenn ferdsel via adkomstveien med adgangskontroll, noe som ytterligere skjerner området.

Det ble utarbeidet en helhetlig gjennomføringsplan for Ramnes skyte- og øvingsfelt i 2008. Som en del av gjennomføringsplanen er det godkjent og igangsatt et infrastrukturprosjekt med tanke på å utvikle infrastrukturen til feltet. Tiltakene for vann, avløp, tele, IKT, fjellvei og støydemping av bane 10 er gjennomført per 2022.

2.1.2 Forurensende virksomhet

Den forurensende virksomheten knyttet til Forsvarets aktivitet i skyte- og øvingsfelt vil generelt kunne omfatte følgende miljøaspekter:

- Støy
 - skyteaktivitet med lette og tunge våpen
 - skyting med løssammunisjon og pyroteknisk ammunisjon i forbindelse med øvelser/fremrykninger
 - i manøverområdene
 - sprengninger
 - kjøring med alt fra pansrede kjøretøy til snøscooter og lett terrengkjøretøy (LTK)
- Forurensning til grunn og vann
 - metaller og eksplosivrester fra ammunisjonsbruk samt evt. deponier
 - avrenning fra forurensning som nevnt over
 - avrenning av næringsstoffer og masser grunnet erosjon fra kjøreskader
- Søppel og skrot i terrenget fra øvingsvirksomhet

Når det gjelder selve skytebanene, tilføres jorden metaller og andre kjemikalier fra ammunisjon og sprengstoff. Dette gir en forurensning til grunnen som i hovedsak kan påvirke vegetasjon og jordlevende organismer. Da skytebaner regnes som konstruksjoner/anlegg som er avsatt til skyting, anser ikke Forsvarsbygg selve skytebanene som naturmiljø som skal vurderes med grunnlag i naturmangfoldloven. Naturområdene utenfor banene behandles iht. gjeldende bestemmelser i utslippstillatelse og gjeldende miljølovverk.

Det naturmiljøet som er sårbart med tanke på påvirkningene nevnt over, er i hovedsak støy/forstyringsfølsomt vilt og akvatiske organismer.

2.2 Kartleggingsstatus for natur i Ramnes SØF

Ramnes/Biskaia SØF ble kartlagt på oppdrag fra Forsvarsbygg i 2003¹. Kartleggingen gav en samlet dokumentasjon av naturtyper, ferskvann, viltområder og rødlistede arter. I kartleggingsrapporten ble det gitt forvaltningsråd for områdene som ble identifisert med særskilte verdier.

Gjennom denne kartleggingen ble det registrert to områder som viktige naturtyper (Mellomdalen (B) og Ramnesvatnet (C)) og et viltområde (Mellomdalen/Innerdalen (A)). I etterkant av kartleggingen kom det frem nye opplysninger som gjorde at det ble det stilt spørsmål ved om verdisetningen av disse områdene var satt for høyt. Det dukket også opp et behov for en bedre kartlegging av hekke- og jaktområder for rovfugl og vurdering av viltområder. Skytefeltet ble derfor kartlagt på nytt i 2012 av Miljøfaglig Utredning AS². Den reviderte kartleggingen legger større vekt på botaniske verdier. Den konkluderer med at naturen i skytefeltet er relativt artsfattig, men at man i enkelte områder kan finne sårbare og rødlistede arter. Dette er beskrevet nærmere under.

2.3 Naturverdier

2.3.1 Geologi

Berggrunnen består utelukkende av granitt og granittisk gneis³. Dette er kalkfattige og harde bergarter som er dominerende i de ytre delene av Lofoten og Vesterålen. Løsmassene består i hovedsak av tynn morene i mosaikk med bart fjell, med sparsomme innslag av torv. Lokalt er det trolig skjellsand øst for Ramnesodden og dels mer leirholdige masser inne i Osen nordøst for Ramnesodden⁴.

2.3.2 Vegetasjon og naturtyper

BM-rapporten beskriver at området har lav skogdekning der bart fjell og fattig boreal hei dominerer, mens det som finnes av skog er fattig til intermediær bjørkedominert skog og svært glissen og småvokst furuskog. Det finnes noen få strandenger og strandnære eng- og myrsamfunn i de flatere partiene rundt Ramnesodden. Det er lite ferskvann i området, men det renner noen små bekker ned mot sjøen. Den største (Mølnvikelva) kommer fra Ramnesvatnet, et stort tjern på knapt 200 m.o.h.

Fuktsigene oppe på fjellet ble vurdert å være for små og fattige på krevende arter til å utgjøre naturtypelokaliteter, selv om enkelte hadde tendenser til rikere vegetasjon.

Det er registrert rikere vegetasjon på skjellsandinfluert mark nær sjøen øst og nordøst for Ramnesodden. Tre områder er beskrevet som naturtypelokaliteter:

Osen: Bukte med areal med løsmasser som blir blottlagt ved fjære sjø. Vannstrandsarealene kan ha funksjon for sjøfugl og våtmarksfugl og strandengene kan være beitet noe av tamrein. Lokaliteten ligger nær utbygget treningsområde med kaianlegg, men det er lite fysiske inngrep i lokaliteten. Det er ikke registrert rødlistede arter her. Området er gitt verdivurdering C, lokalt viktig.

Ramnesodden: Lokaliteten består av fastmarksenger, strandengmiljøer og samt innslag av boreal hei i mosaikk. Størst verdi er knyttet til lågurtengene med rødlistede arter. Bakkesøte har endret status fra nær

¹ Forsvarsbygg 2004. *Biologisk mangfold i Ramnes/Biskaia skyte- og øvingsfelt, Tjeldsund kommune, Nordland*. BM-rapport nr 46-2003.

² Forsvarsbygg 2012. *Biologisk mangfold i Ramnes skyte- og øvingsfelt, Tjeldsund kommune, Nordland fylke*. BM-rapport nr. 4 (2012)

³ Norges geologiske undersøkelse: <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn>

⁴ BM rapport 4 (2012). *Biologisk mangfold i Ramnes skyte- og øvingsfelt, Tjeldsund kommune, Nordland fylke*

truet til livskraftig i rødliste for arter 2021⁵. På befarings i 2022 vokste det rikelig med bakkesøte i lokaliteten. Fjellnøkleblom som er registrert på lokaliteten, har beholdt status som nær truet, mens reinstarr har gått fra nær truet til sårbar. Området er preget av noe gjengroing, selv om det går tamrein i området som gir litt beitetrykk. Det er spor etter tidligere masseuttak og det foregår noe kjøring med ATV i en kanalisert løype på område med strandeng innenfor naturtypelokaliteten. Det er vurdert at lett kjøring kan være positivt for å hindre gjengroing, men at det ikke bør foregå over hele området og at øvingen ikke skal være ekstensiv. Lokaliteten har fått verdi B, lokalt viktig i registreringen fra 2012. Dette området hører i tillegg innunder naturtypen sandynemark som er en naturtype som er prioritert for tettere oppfølging fra 2021⁶.

Ramnesvika: Området er kartlagt som strandeng og strandsump. Det er lite arts mangfold registrert her, men tilknyttet de små pyttene vokser starrarter som er mindre vanlige (men ikke rødlistede). Lokaliteten har vært påvirket av forsvarsaktiviteter tidligere, men ikke i dag. Lokaliteten har blitt gitt verdi C, lokalt viktig.

Naturtypekartlegging 2012 viste ingen funn av fremmede arter i Skytefeltet. På befarings 2022 ble det heller ikke registrert fremmede arter. I kommunen, utenfor skytefeltet vokser den fremmede arten tromsøpalme. Det er stor bevissthet om dette og eventuell spredning inn i feltet vil håndteres raskt.

Inngrepsfri natur⁷ er registrert ytterst ved Innerdalen, overlappende med nabokommune. Inngrepsfri natur er definert å være naturområder som ligger en kilometer eller mer (i luftlinje) unna tyngre tekniske inngrep⁸.

2.3.3 Viltverdier

Skytefeltet ble grundig befart i 2012 og det ble laget en egen rapport som viser resultatene, Rovfugl kartlegging i Ramnes SØF⁹.

Det var i denne kartleggingen kun Mellomdalen som ble registrert som et viktig viltområde i skytefeltet. Det er et viktig leveområde for fugl. Arter som dvergspett, trepiplerke, rødstjert, gråfluesnapper og gjerdesmett indikerer en relativt rik flora og fauna i området. Det er i tillegg registrert hekkende rovfugl innenfor lokaliteten. Området har fått verdi B, viktig.

Innerdalen ble under kartleggingen i 2012 vurdert til å være for kalkfattig og skogen for ung til å ha potensial for verdifullt miljø. Det ble observert et ravnereir i dalen (som også ble observert i 2022), men det ble ikke registrert noen rovfugler.

I regi av Tjeldsund kommune ble det gjennomført viltkartlegging i 2005. Flere vann i nærheten av Ramnes ble registrert som viktige viltområder. Ramnesvannet ble da registrert i Naturbase som en naturtype «andre forekomster» med verdi lokalt viktig (C). I beskrivelsen står det: «De isolerte viltverdiene er så lave at det ikke er grunnlag for å identifisere et eget viltområde». Ramnesvannet ble vurdert i kartleggingen av 2012 til å ikke være viktig for hekkende andefugl.

Oter og havørn er observert langs Ramnes. Observasjonene er registrert i Artsobservasjoner.

⁵ Artsdatabanken (2021) Norsk rødliste for arter

⁶ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/truede-arter-og-naturtyper/oppfolgingsplan-for-trua-natur/>

⁷ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/inngrepsfri-natur/>

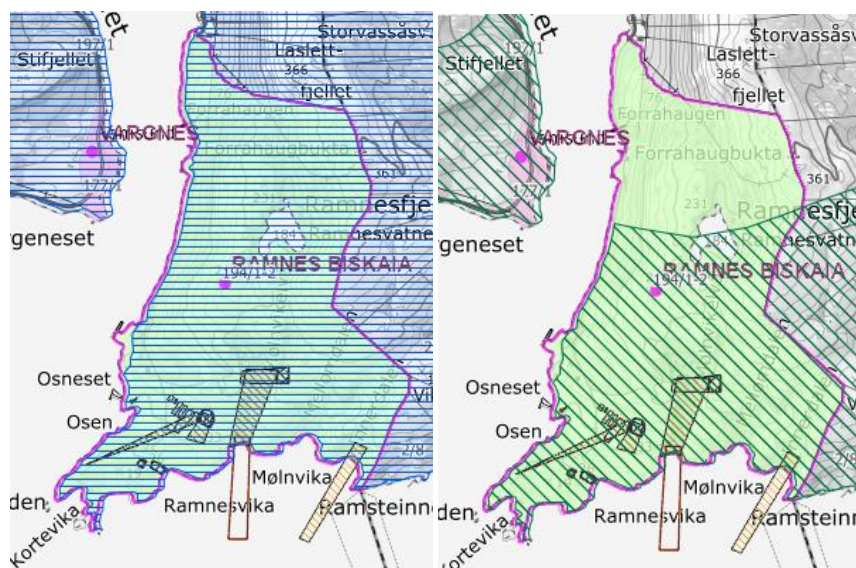
⁸ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/naturkartlegging/Inngrepsfrie-naturomrader/>

⁹ Rovfugl kartlegging i Ramnes SØF. Futurarapport 2012/351

Tamrein beiter i skytefeltet og ses sporadisk som enkeltdyr eller flere sammen. I NIBIOS kart, Kilden¹⁰, vises beitedata for reindrif. Dette er oversiktskart og i stor målestokk.

Figur 2 Tamrein beiter i skytefeltet og ses sporadisk som enkeltdyr eller flere sammen

Figur 3 tv: Hele Ramnes SØF omfattes av Vinterbeite, senvinterbeiteland intensivt. Th: store deler omfattes av Vårbeite, okse og simlebeiteland. Kilden.no¹¹

2.3.4 Vann- og fiskeforekomster

Bekkene innenfor skytefeltet er i hovedsak små og i stor grad nedbørsstyrte. Det vil si at de fleste tørker ut i løpet av sommersesongen/tørkeperioder.

Det er identifisert seks vannforekomster i Ramnes SØF. Det er ikke identifisert risiko knyttet til aktiviteten i SØF gjennom arbeidet i vannområdet Ofofjorden (Tabell 1).

¹⁰ <https://kilden.nibio.no>

¹¹ [Kilden - Reindrif \(nibio.no\)](https://kilden.nibio.no)

Tabell 1 Oversikt over vannforekomster i og nær Ramnes. Kilde: VannNett-Portal.

ID nr	Navn på forekomst	Risikovurdering
175-13-R 	Mølnikelva	Økologisk tilstand: svært god. Kjemisk tilstand: udefinert. Ingen risiko, forventes å nå miljømålene 2022-2027
175-12-R 	Bekker fra Straunsneset til Ramsund	Økologisk tilstand: god. Kjemisk tilstand: udefinert Forventes å nå miljømålene 2022-2027
175-29-R 	Tårstad ytre bekkefelt (inkluderer de to bekkene som renner gjennom Innerdalen og Mellomdalen i skytefeltet.	Økologisk tilstand: god. Kjemisk tilstand: udefinert. Forventes å nå miljømålene 2022-2027
0364030100-2-C	0364030100-2-C, Kystvann	Økologisk tilstand: moderat. Kjemisk tilstand: god. Forventes å nå miljømålene 2022-2027 Økologisk tilstand: moderat
0364040100-2-C 	Ramsundet-søndre Beskyttet kyst/fjord. Middels tidevann (1-5 m), beskyttet	Økologisk tilstand god Kjemisk tilstand dårlig. Det er identifisert risiko for å ikke oppnå miljømålene innen 2027. Ingen avrenning fra skytefeltet. Ramsund orlogsstasjon er nevnt som en påvirkningskilde. Det er gjennomført sedimenttiltak og planlagt overvåking fra området til 2024.
0364040100-1-C	Breidvika	Økologisk tilstand: god. Kjemisk tilstand: udefinert. Forventes å nå miljømålene 2022-2027 Økologisk tilstand: moderat

2.4 Påvirkning på biologisk mangfold fra omsøkt virksomhet

2.4.1 Forstyrrelse av vilt

Det meste av militær trening genererer støy/forstyrrelser. I Ramnes skytefelt er hovedtyngden av støyrelatert aktivitet knyttet til øvelser og aktiviteter på skytebanene.

Støy har gjerne vært problematisert i forhold til plagegrad for mennesker. Samtidig er det økende kunnskap om hvordan støy kan påvirke vilt, da særlig hjortevilt, rovvilt og fugl. Forsvarsbygg har laget en

litteratursammenstilling om militær forstyrrelser på ulike arter¹². Flere studier som er nevnt i refererte rapport, viser at det er særlig menneskelig nærvær framfor støyen som virker forstyrrende på vilt. Dette kan også illustreres med en observasjon fra Forsvarsbyggs eget personell under en øvelse med skyting fra stormpanservogn i Setermoen skyte- og øvingsfelt i 2011 (Mathisen pers. med.). I forkant av aktiviteten ble det observert en dvergfalk som hadde reir i en furu tett ved standplassen. Under skytingen lå fuglen helt stille på reiret, men da vognføreren kom ut av vognen, lettet dvergfalken. Lignende observasjoner på annet vilt som elg er rapportert inn fra miljøoffiser og øvende avdelinger i andre skyte- og øvingsfelt rundt om i landet.

Dyr som lever i forstyrrende og støyende omgivelser vil gjennomgå en habituering (tilpasning til gjentakende biologisk likegyldig stimuli) og/eller sensitivisering (økt reaksjon på negativ stimuli, som for eksempel jakt). Generelt er det stor forskjell i reaksjonsmønster mellom ulike arter. De fugleartene som regnes som mest følsomme for forstyrrelser (spesielt mer uregelmessig støy som fra skytefelt), er særlig skarv, lommer, svaner, gjess, ender, rovfugler, vadere, måker og terner. I tillegg til reaksjoner på individnivå, viser studier effekter på bestandsnivå. Dette er godt oppsummert av Strann (2012) med bl.a. henvisning til Francis m.fl. (2009). Her påpekes det at forskjeller i støysensitivitet mellom arter reduserer antallet hekkende arter i støyende områder. Samtidig vil arter som hekker i støyutsatte områder, ha større hekkesuksess. Dette endrer sammensetningen av fuglesamfunn med størst virkning nærmest støykilden. Det er derfor særlig i områder der det skjer en omfattende endring i aktivitetsmønsteret, at man bør være observant på endringer i viltpopulasjonene.

I Ramnes er det registrert hekkende rovfugl i Mellømdalen, mens Ramnesvannet er vurdert å ikke være viktig for hekkende andefugler. Reinsdyr observeres ofte i skytefeltet, men synes ikke å være plaget av støy (pers. med. E.K. Høgmo). I og med at omsøkt skyteaktivitet er en videreføring av dagens aktivitet, er det imidlertid vanskelig å vurdere hvordan den militære støyaktiviteten faktisk påvirker viltbestandene på bestandsnivå. Samtidig er det vanskelig å se konsekvenser av den støyende aktiviteten på individnivå, på de artene som er til stede. I og med at det ikke er registrert konkrete påvirkninger på noen arter, antar vi at påvirkningen i dag er liten til moderat.

2.4.2 Avrenning av metaller og miljøgifter til akvatiske miljøer

Forurensningssituasjonen er nærmere beskrevet i grunnlagsdokumentet om forurensing i grunn og vann. Her følger en kort oppsummering:

- Skyting med håndvåpen medfører akkumulering av prosjektiler med mindre kaliber i kulefang på basisskytebaner og i baneløp på feltskytebaner.
- På feltskytebaner blir forurensningen spredt over et større areal, men konsentrasjonene er lavere enn i et kulefang.
- Ammunisjon fra håndvåpen avgir kobber og sink i tillegg til bly og antimon fra blyholdig ammunisjon og stål fra blyfri ammunisjon.
- Det måles tidvis forhøyede metallkonsentrasjoner internt i feltet i små bekker tett opp til banene, men dette er normalt. Det er i vann-nett ingen risiko for å ikke oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene som drenerer skytebaner i Ramnes innen 2027, på grunn av avrenning fra feltet. Det er ingen overskridelse av grenseverdiene gitt i vannforskriften (miljøkvalitetsstandard for bly, kobber og sink; AA-EQS, MAC-EQS) ved kontrollpunkt 3 i vannforekomsten Mølnvikelva (ID 175-13-R).

¹² Dragset, O-M., Gregersen, F. og Flydal, K. 2010. Effekter av militær forstyrrelser på ulike artsgrupper – litteraturstudie som grunnlag for forvaltning og overvåking av naturmangfold i skyte- og øvingsfelt.

- All avrenning fra skytefeltet går rett til sjø. På grunn av stor fortykning, er det ikke mulig å spore noen negativ effekt av skytefeltet.

2.4.3 Kjøreskader og erosjon

Kjøring foregår på etablerte veier og ellers i terrenget på eid grunn. Det er ikke rapportert om større kjøreskader eller utfordringer med erosjon i terrenget.

2.4.4 Sjøppl og skrot fra øvingsvirksomhet

Forsvarets bruk av skytefeltet både på baner og i forbindelse med eventuell tørrøving og bivuakkering medfører noe skrot og avfall i terrenget. Banene skal ryddes etter bruk, og etter avsluttet aktivitet i terrenget skal det foregå rydding av restavfall. Det er hittil ikke registrert at søppel og skrot har vært noen negativ faktor for vegetasjon eller fauna i skytefeltet.

2.5 Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget

I følge § 8 i Naturmangfoldloven skal kunnskapsgrunnlaget stå i rimelig forhold til den forventede påvirkningen fra den forurensende aktiviteten, i dette tilfellet Forsvarets bruk av Ramnes skyte- og øvingsfelt. Vurderingen må sees i forhold til de artene eller forekomstene som mest sannsynlig vil bli påvirket av den omsøkte aktiviteten.

Omsøkt aktivitet er en videreføring av eksisterende virksomhet i Ramnes. Kunnskapen om naturverdiene i feltet er primært basert på en totalkartlegging fra 2003 og 2012. Dette gir en rimelig god oversikt over naturverdiene i feltet. Det er ikke registrert verdier av helt spesiell karakter som utvalgte naturtyper, prioriterte arter eller verneområder som vi antar blir negativt påvirket av virksomheten i skyte- og øvingsfelt.

Det er ikke nok kunnskap om endringer over tid på arts- eller individnivå til å avdekke årsaker til de bestandene som er i skytefeltet i dag. Kunnskapsgrunnlaget om biomangfoldet i området vurderes imidlertid som tilstrekkelig for å fatte en beslutning om tillatelse til forurensende virksomhet i Ramnes skyte- og øvingsfelt

3 § 9 Føre-var-prinsippet

Dette prinsippet kommer til nytte i de tilfellene der en avgjørelse blir fattet uten tilstrekkelig kunnskap om hvilken innvirkning den vil ha på naturmiljøet. I slike tilfeller skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet.

Foreliggende kunnskap om det biologiske mangfoldet vurderes som tilstrekkelig. Forsvarsbygg mener at vurderinger etter føre-var-prinsippet (nml § 9) er oppfylt og at føre-var-hensyn ut over miljøoppfølging ikke skal tillegges vekt i behandlingen av søknaden.

I et aktivt felt vil nye behov og krav til treningsmoment komme. I planleggingen av tiltak som vil medføre inngrep i natur, vil det gjennomføres vurderinger etter naturmangfoldloven, med eventuelt behov for nye kartlegginger og overvåking i etterkant. Utbygging eller endring av anlegg der vannforekomster påvirkes, skal på samme måte utredes med tanke på økologiske kvalitetselementer jf. vannforskriften §12.

4 § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Etter ordlyden i § 10 skal man vurdere den samlede belastningen som økosystemet er, eller vil bli, utsatt for, fra omsøkte virksomhet. Dette kapitlet gir en oversikt over annen aktivitet som Forsvaret/Forsvarsbygg driver i feltet og som kan påvirke naturmangfoldet negativt. Hovedsakelig dreier

dette seg om annen militær aktivitet, men også andre aktiviteter knyttet til drift og/eller flerbruk av anlegget er relevante.

4.1 Annen militær aktivitet

Bivuakking og manøvrering i terrenget, enkeltvis eller i større grupper

Det er muligheter for bruk av kjøretøy og gjennomføring av feltmessige treninger på eid areal. I Ramnes er det i utgangspunktet kun tillatt å manøvrere på opparbeidete traseer i skytefeltet, men noe trening med kjøretøy foregår. Det tillates å kjøre med beltekjøretøy (snøscooter og beltevogn) i terrenget på snødekt/frossen mark. Det er etablert en fast kjøretøytrasé for lettere terrengkjøretøy i området ved skytebanene for å unngå kjøring i terrenget. Bivuakking foregår ikke i stort omfang, som oftest i nærheten av skytebanene og noe i terreng. Det foregår lite forflytninger til fots, med unntak av bruk av feltskytebanen. Forflytninger til fots kan generelt utgjøre en vel så stor belastning på vilt som skytestøy. Den militære tørrøvingen i Ramnes er imidlertid sterkt begrenset og ikke omfattende nok til å endre den samlede belastningen på området.

4.2 Andre aktiviteter

Annen sivil aktivitet

Ramnes skyte- og øvingsfelt er avsperrert med militær restriksjonssone og det forekommer ingen sivil aktivitet i feltet. Dette gjelder friluftsliv, skogsdrift og jordbruk. Feltet inngår i et storviltvald (elg) men da som tellende areal. Det jaktes ikke inne i selve feltet.

Ramnesodden ligger under Grovfjord reinbeitedistrikt. Av reindrifftsaktivitet er det kun streif av mindre flokker inne i feltet. Det er god kommunikasjon mellom skytefeltadministrasjonen og reieneier og det er ingen konflikt i forhold til den militære aktiviteten (pers. med. Skytefeltsansvarlig i Forsvarsbygg). Det er ikke gjort en vurdering av hvilken påvirkning på aktiviteten har på reindrifftsutøving.

Infrastruktur

Forsvarets aktivitet medfører behov for skytebaner, noen veitraseer og øvrige enkeltstående bygg og installasjoner.

Det brukes ikke sprøytemidler i skytefeltet.

4.3 Samlet belastning

Samlet belastning av økosystemet ihht nml §10 omfatter den miljøpåvirkningen som går ut over den omsøkte aktivitetens påvirkning isolert sett i det omsøkte området. Dette innebærer at man også skal vurdere:

- Tilleggsbelastningen fra den øvrige virksomheten som er i feltet på grunn av Forsvarets tilstedeværelse der
- Påvirkning på særlig sjeldne eller truede naturtyper eller arter slik at forvaltningsmålet for arter, naturtyper eller økosystemer i regionen eller på nasjonalt nivå kan være truet (jf. nml §§ 4 og 5).

«Særlig sjeldne eller truede naturtyper eller arter» blir her definert som arter eller naturtyper med særlig stor forvaltningsinteresse. I Ramnes skyte- og øvingsfelt er det registrert to arter på norsk rødliste for arter: fjellnøkleblom (nær truet) og reinstarr (sårbar). Begge artene vokser på strandeng/sanddynemark der det er etablert en kjøreløype for ATV. Bakkesøte vokser også på strandengen. Arten var tidligere på rødlista som nær truet, men har nå fått status livskraftig. Bakkesøte er en art som går tydelig tilbake ved opphør av slått og beite og drar fordel av at området holdes åpnet, men uten hard bruk. Det er gjort en vurdering av kjørebanelen opp mot naturverdiene tidligere og konkludert at kjøreløypen på Ramnesodden ikke totalt sett antas å ha noen negativ effekt på det biologiske mangfoldet på Ramnesodden, men at det er viktig at ikke hele området kjøres opp. Noe ferdsel og bruk av området er positivt for biomangfoldet, men slitasten må ikke bli så stor at vegetasjonen slites av på hele området. Øvingen må kanaliseres, slik den har vært gjort i kjøreløypa frem til nå, slik at det både finnes områder der med vegetasjon, åpne sandområder og overgangssoner med mer sparsom vegetasjon. Økt bruk eller kjøring utenfor arealene vurderes derimot som en risiko for naturtypen.

Figur 4 Bakkesøte i strandeng på Ramnes.

Mellomdalen er registret som et viktig leveområde for fugl og hekkende rovfugl. Dette området er avsatt som område for biologisk mangfold i skytefeltinstruksjonen slik at det ikke forekommer øvingsaktivitet der. I Innerdalen er det et ravnereir. For begge dalene fremgår det i skytefeltinstruksjonen at all hogst og terrenginngrep ikke tillates. Det er forbudt for personell å øve i felt i hekkeperioden mellom 1. april og 30. juni.

Figur 5 Mellomdalen er avsatt som område for biologisk mangfold i skytefeltinstruksen slik at det ikke forekommer øvingsaktivitet der. Ferdsel skal ikke forekomme i hekkeperioden.

Den totale belastningen på naturverdiene i området er basert på summen av flere aktiviteter. Omsøkt virksomhet er som vist kun en del av dette. I Ramnes er det infrastruktur som bidrar mest til denne økte belastningen. Den totale belastningen fra omsøkt virksomhet med tilleggsbelastninger vurderes som moderat.

5 Miljøoppfølging

Naturmangfoldloven (nml) §11 (kostnader ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) og nml §12 (miljø-forsvarlige teknikker og driftsmetode) er begge relevante for miljøoppfølging av omsøkt virksomhet for å unngå eller avgrense skader på naturmangfoldet. Dette innebærer vurdering av driftsmetoder og avbøtende og forebyggende tiltak som ut fra vurderingen av de andre prinsippene, både tar hensyn til naturen og til samfunnsøkonomiske prinsipper. For utslippssøknaden vil dette innebære en avveining av behovet for militær trening og hensynet til naturverdiene.

§11 kommer til anvendelse der den omsøkte virksomheten vil medføre skade på naturmangfoldet. Der det ikke er forventet skade, er tiltak mindre aktuelt. Som en videreføring av eksisterende aktivitet vil ikke omsøkt virksomhet medføre nye skader. Under følger en oversikt over de tiltakene for miljøoppfølging som allerede er på plass, eller som skal komme den nærmeste tiden:

Reguleringsplan – Reguleringsplaner avveier hensyn til militær bruk av feltet mot øvrige hensyn inkludert naturmangfoldet Tjeldsund kommunes vedtak av reguleringsplan av 2014 er ikke gyldig, og skyte- og øvingsfeltet er formelt sett uregulert. Forsvarsbygg har avtalt med kommunen å varsle oppstart av regulering i løpet av 2022 og planvedtak kan forventes i 2024.

Skytefeltinstruks – Skytefeltinstruksen gir detaljert informasjon om bruken av alle baner, samt at den inneholder beskrivelse av regelverk, grenser, rydding, ferdsel og hensyn til biologisk mangfold. Skytefeltinstruksen for Ramnes ble sist oppdatert i 2022.

Overvåkning av tungmetallavrenning og tiltak for å redusere utlekking – Forsvarsbygg skal fortsette vannovervåkingen som har pågått siden 2006, med enkelte tilpasninger basert på resultater de siste årene. Per i dag er det ikke identifisert et behov for å gjennomføre tiltak for å redusere forurensning fra Ramnes.

6 Referanser

Andersen, R., Linnell, J.D.C., Reitan, A., Berntsen, F. & Langvatn, R. 1994. Militær aktivitets innvirkning på hjortevilt. Fryktrespons, fluktatferd og arealbruk hos elg ved påvirkning av ulike forstyrrelsesstimuli. NINA Oppdragsmelding 316:1-22.

BM-RAPPORT 4 (2012) Biologisk mangfold i Ramnes skyte- og øvingsfelt, Tjeldsund kommune, Nordland fylke. Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning AS

Dragset, O-M., Gregersen, F. og Flydal, K. 2010. Effekter av militær forstyrrelse på ulike artsgrupper – litteraturstudie som grunnlag for forvaltning og overvåkning av naturmangfold i skyte- og øvingsfelt.

Vurdering i forhold til naturmangfoldloven - målområder bane 9 Ramnes skyte- og øvingsfelt. Internt notat 2012. Forfatter Camilla A. Spansvoll

Tømmervik, H., Erikstad, L., Jacobsen, K.-O., Strann, K.-B., Bakkestuen, V., Aarrestad, P.A., Yoccoz, N., Hagen, D., Johnsen, T.V., Johansen, B., Høgda, K.A., Ahmed, S.H. Dahl, R., Bargel, T.H., Olsen, L.. 2005. Langtidsvirkninger på naturmiljøet av Forsvarets virksomhet i Troms - NINA Rapport 49. 230 pp.

Skytefeltinstruks Ramnes Skyte- og øvingsfelt. Forfatter Eigil Høgmo. Dato 13.12.2021.

Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren.

Postboks 405 sentrum
0103 Oslo
Telefon: 468 70 400
www.forsvarsbygg.no

